

JUSTITIS MINISTERIET

Udvalg for forberedelse af ny flerårs-
aftale for domstolene

Dato: 13. april 2023
Sagsbeh: Anne Sofie Brix
Dok.: 2580076

1.2 Nævningesager

Baggrund

I 1982 anmodede Justitsministeriet Retsplejerådet om bl.a. at overveje udformningen af lægdommerordningen i lyset af udviklingen siden reformen af lægdommerordningen i 1936. Rådet skulle endvidere vurdere mulighederne for at gennemføre foranstaltninger med henblik på at styrke lægdommernes stilling ved behandlingen af de enkelte straffesager. Retsplejerådet afgav herefter en betænkning i 1983 om nævningetingets anvendelsesområde.¹

På baggrund heraf blev grænsen for, hvornår en sag skal føres som en nævningesag, nedsat fra 8 til 4 år i 1984. Samtidig blev reglerne ændret, så det i stedet for lovovertrædelsens strafferamme blev anklagemyndighedens påstand under sagen, der er afgørende for, om en sag skal behandles som nævningesag. I dag medvirker nævninger således i straffesager, hvor der bliver spørgsmål om fængselsstraf i 4 år eller derover.²

Det fremgår af forarbejderne til lovændringen i 1984, at spørgsmålet om den nærmere afgrænsning af anvendelsesområdet for nævninger overvejende er et politisk spørgsmål, hvorfor Retsplejerådets betænkning som grundlag for overvejelser af spørgsmålet i Folketinget indeholdt en gennemgang af forskellige muligheder for en udvidet anvendelse af nævninger. Retsplejerådet gav dog udtryk for, at nævningebehandling bør forbeholdes de alvorligere

---

¹ Retsplejerådets betænkning nr. 994/1983.

² Retsplejelovens § 686, stk. 4, nr. 1.

straffesager. Retsplejerådet angav derudover, at en ordning med en strafgrænse på 3 år ville betyde en væsentlig forøgelse af antallet af nævningesager, hvilket ville belaste landsretterne betydeligt. Retsplejerådets fokus på belastningen af landsretterne skal ses i lyset af, at nævningesager på daværende tidspunkt blev behandlet i landsretterne som 1. instans.

Justitsministeriet var enig med Retsplejerådet i, at en afgrænsning af nævningesager ud fra et konkret strafkriterium ville være bedre egnet til at udskille de vigtigere sager til nævningebehandling end et strafferammekriterium. Ved vurderingen af spørgsmålet om, hvilken strafgrænse der bør gælde under en sådan ordning, fandt ministeriet, at der må tages hensyn til, at nævningesager er tungere og derfor mere tidkrævende end domsmandsager såvel for anklagemyndigheden som for domstolene.

Justitsministeriet vurderede på den baggrund, at en vidtgående udvidelse af antallet af nævningesager ville være u hensigtsmæssig, da dette ville medføre uheldige virkninger for sagsbehandlingstiderne og være i modstrid med de bestræbelser, som på daværende tidspunkt var foretaget med henblik på at nedbringe de meget lange ventetider ved domstolene. Det fremgår dog ikke desto mindre af forarbejderne, at den valgte grænse på 4 år ville medføre en udvidet anvendelse af nævningebehandling og dermed et merarbejde for domstolene.

Allerede før 1984 har sager om dokumentfalsk, dokumentsvig og grov berigelseskriminalitet været undtaget behandling som nævningesager, bl.a. fordi bevismaterialet i sagstyperne ofte var for komplekst til at være egnet til nævningebehandlinger.³

I 2006 undtog man endvidere sager om grov narkotikakriminalitet fra behandling som nævningesager. Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at bevisførelsen i sager om grov narkotikakriminalitet ofte kan være meget omfattende og langvarig og vedrøre komplekse forhold, hvilket kan gøre sagernes bevismæssige problemer særligt vanskelige at overskue og håndtere. Det fremgår endvidere af bemærkningerne, at nævningesager om grov narkotikakriminalitet kan strække sig over lang tid, lægge beslag på mange ressourcer i retsvæsenet og udgøre en væsentlig tidsmæssig belastning for de borgere, der udtages til at medvirke som nævninger.

---

³ Retsplejelovens § 686, stk. 5, nr. 1.

I 2021 blev der vedtaget en lovændring, der undtog organiseret dopingkriminalitet og sager om hvidvask af særligt grov beskaffenhed fra nævningebehandling. I forarbejderne til lovforslaget henvises der til, at bevismaterialet i sager om grov doping typisk vil være af samme karakter som det, der indgår i sager om grov narkotikakriminalitet, ligesom sager om hvidvask af særligt grov beskaffenhed tidligere har været undtaget fra nævningebehandling, da forholdet blev behandlet som hæleri. Ifølge bemærkningerne til lovforslaget skete ændringerne for at begrænse antallet af nævningesager, da disse er ressourcekrævende for både domstolene og anklagemyndigheden.

Anvendelse i praksis

Der er i de seneste år vedtaget en række straffeskærpelser, som vurderes at have ført til et stigende antal af nævningesager særligt i byretterne, men også i landsretterne.

Antallet af modtagne nævningesager i by- og landsretterne er fra 2012 til 2021 steget fra 214 sager til 271 sager svarende til en stigning på ca. 26 pct. Fra 2016 til 2021 er antallet af modtagne nævningesager steget fra 173 sager i 2016 til 271 sager i 2021 svarende til en stigning på ca. 56 pct. Det bemærkes, at antallet af modtagne nævningesager toppede i 2018 med 351 modtagne sager i by- og landsretterne, *jf. tabel 1*.

Tabel 1

Udvikling i antal nævningesager i by- og landsretter, 2011-2021

<i>Antal afsluttede sager</i>	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Modtagne nævningesager, i alt	214	203	152	204	173	250	351	244	259	271
Modtagne nævningesager i byretterne	172	150	112	147	125	190	268	179	209	215
Modtagne nævningesager i landsretterne	42	53	40	57	48	60	83	65	50	56
Afsluttede nævningesager, i alt	177	210	171	199	164	204	293	304	217	259
Afsluttede nævningesager i byretterne	135	168	120	147	119	148	223	239	157	211
Afsluttede nævningesager i landsretterne	42	42	51	52	45	56	70	65	60	48
Verserende nævningesager, i alt	91	84	65	70	79	125	183	123	165	177
Verserende nævningesager i byretterne	67	49	41	41	47	89	134	74	126	130
Verserende nævningesager i landsretterne	24	35	24	29	32	36	49	49	39	47

Kilde: Domstolsstyrelsen

Samlet set er antallet af afsluttede nævningesager for by- og landsretterne steget fra 177 sager i 2012 til 259 sager i 2021 svarende til ca. 46 pct. Antallet af afsluttede nævningesager i perioden toppede i 2019, hvor der blev afsluttet 304 nævningesager i by- og landsretterne. Udviklingen i perioden

kan særligt henføres til byretterne, hvor antallet af afsluttede nævningsager fra 2012 til 2021 er steget fra 135 til 211 sager svarende til en stigning på ca. 56 pct.

Generelt bemærkes det, at der ikke har været balance mellem antallet af modtagne og afsluttede nævningsager, hvilket samlet set har medført, at antallet af verserende nævningsager er steget fra 91 sager i 2012 til 177 sager i 2021 svarende til en stigning på ca. 95 pct.

Som eksempler på strafskærper kan det nævnes, at der i 2009 blev indført en skærpelse vedrørende anvendelse af bl.a. skydevåben som led i en konflikt mellem grupper af personer, hvorefter straffen efter bestemte straffelovsovertrædelser kan forhøjes indtil det dobbelte.⁴ Anvendelsesområdet for skærperen er løbende blevet udvidet til at omfatte flere straffelovsbestemmelser.

I 2017 blev anvendelsesområdet bl.a. udvidet til at omfatte straffelovens bestemmelse om overtrædelse af bl.a. våbenlovgivningen ved under særligt skærpende omstændigheder at indføre, udføre, transportere, erhverve, overdrage, besidde, bære, anvende, tilvirke, udvikle eller med henblik på udvikling forske i skydevåben eller andre våben eller eksplosivstoffer, når våbnet eller eksplosivstofferne på grund af deres særdeles farlige karakter er egnet til at forvolde betydelig skade.⁵

Strafferammen for bestemmelsen er fængsel fra 2 år indtil 8 år, og hvis forholdet er omfattet af strafskærperen, fordi våbenbesiddelsen har baggrund i en verserende bandekonflikt, vil straffen skulle fordobles.⁶ Sagerne vil derfor som udgangspunkt skulle behandles som nævningsager.

Af *tabel 2* fremgår antallet af afsluttede nævningsager i 2019 fordelt på sagsområde og strafudmåling i by- og landsretterne. 2019 er valgt som opgørelsesår henset til de mulige påvirkninger som følge af covid-19 i 2020 og 2021.

---

⁴ Straffelovens § 81 a.

⁵ Straffelovens § 192 a.

⁶ Straffelovens § 192 a, jf. § 81 a.

Tabel 2

Antal afsluttede nævningesager fordelt på sagsområde og strafudmåling i by- og landsretterne i 2019

Antal afsluttede sager	Frifindelse											Livsvarigt fængsel	Foranstaltningssdom	Opholdsforbud, jf. 79 a	Andet, herunder ingen tilfølgelsesstraf	Total
	0-1 år	1-2 år	2-3 år	3-4 år	4-5 år	5-6 år	6-7 år	7-8 år	8 år og derover							
Afsluttede nævningesager, i alt	27	14	24	18	17	26	18	27	14	59	3	37	11	6	301	
Afsluttede nævningesager i byretterne	25	13	21	16	13	16	13	16	9	32	2	26	6	3	211	
<i>Drab, terrorisme, brand mv.</i>	7	-	1	1	1	2	1	4	3	21	2	9	-	-	52	
<i>Vold</i>	9	6	16	12	4	3	4	8	1	2	-	7	-	-	72	
<i>Seksualforbrydelser</i>	3	1	1	-	3	2	1	3	1	-	-	7	-	-	22	
<i>Røveri</i>	1	-	2	-	1	4	3	-	-	6	-	-	-	-	17	
<i>Øvrig straffelov, herunder trusler, ulovlig tvang og skydevåben</i>	5	6	1	3	4	5	4	1	4	3	-	3	-	2	26	
<i>Våbenloven</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	
<i>Bandesager med tildelt opholdsforbud</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	6	
Afsluttede nævningesager i landsretterne	2	1	3	2	4	10	5	11	5	27	1	11	5	3	90	
<i>Drab, terrorisme, brand mv.</i>	1	-	1	-	-	-	-	-	1	17	1	2	-	-	23	
<i>Vold</i>	-	-	-	1	-	1	2	5	2	2	-	1	-	-	14	
<i>Seksualforbrydelser</i>	-	1	1	-	2	5	1	-	1	-	-	5	-	-	16	
<i>Røveri</i>	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	
<i>Øvrig straffelov, herunder trusler, ulovlig tvang og skydevåben</i>	1	-	1	-	2	4	2	6	1	8	-	2	-	3	28	
<i>Bandesager med tildelt opholdsforbud</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	5	

Anm.: Sumafvigelser mellem tabel 1 og tabel 2 skyldes forskel i Rigsadvokaten og Domstolsstyrelsens opgørelsesmetoder af afsluttede nævningesager. Der korrigeres for forskellen i forbindelse med beregning af potentiale. Sagerne er kategoriseret på baggrund af Rigsadvokatens registrering af hovedforhold i sagen.

Kilde: Rigsadvokaten

Udvalgets overvejelser

1. Udvalget har overvejet et forslag om at hæve grænsen for nævningesager fra 4 til 6 eller 8 år med henblik på at mindske antallet af nævningesager og lette presset på domstolene. Sagerne vil i stedet skulle behandles som domsmandssager.

Forslaget indebærer, at nævningebehandling vil være begrænset til sager med en strafpåstand på henholdsvis 6 eller 8 år og derover. Alternativt kan en fremtidig ordning dog også udformes på den måde, at sager med en strafpåstand til og med f.eks. 6 år ikke længere vil være nævningesager.

Af tabel 3 fremgår et skøn over antallet af nævningesager fordelt på den estimerede strafpåstand ved by- og landsretterne i perioden 2019-2021.

Tabel 3**Skøn over antal nævningesager fordelt på estimeret straffpåstand**

Antal nævningesager	2019			2020			2021		
	Byretterne	Landsretterne	I alt	Byretterne	Landsretterne	I alt	Byretterne	Landsretterne	I alt
Estimeret straffpåstand									
4-5 år	34	9	43	19	7	26	18	8	26
5-6 år	29	4	33	16	4	20	30	3	33
6-7 år	39	9	48	26	18	44	27	8	35
7-8 år	18	4	22	11	3	15	5	4	9
8 år og derover	52	21	72	30	14	44	66	15	81
Livsvarigt fængsel	3	1	4	12	1	13	4	3	7
Foranstaltning	54	10	64	39	7	46	40	5	45
Bandesager med tildelt opholdsforbud	7	4	11	4	2	6	21	1	22
Andet, herunder ingen tillægsstraf	5	3	8	-	4	4	3	1	4
I alt	239	65	304	157	60	217	213	48	261

Anm.: Sumafvigelse skyldes afrunding. Skønnet er estimeret på baggrund af antal afsluttede nævningesager fordelt på strafudmåling i perioden 2019-2021. Antallet af nævningesager med frifindelse eller en strafudmåling på fængselsstraf mellem 0-4 år er fordelt på baggrund af en fordelingsnøgle svarende til fordelingen af strafudmåling for sager med en fængselsstraf over 4 år. Der er korrigeret for forskelle i Rigsadvokaten og Domstolsstyrelsens opgørelsesmetoder af afsluttede nævningesager.

Kilde: Justitsministeriet på baggrund af data fra Rigsadvokaten.

En grænse på 6 eller 8 år forventes at medføre en reduktion i antallet nævningesager på anslået henholdsvis ca. 76 sager eller ca. 146 sager årligt ved by- og landsretterne.

Såfremt grænsen for nævningesager hæves fra de nuværende 4 til 6 eller 8 år, skønnes det at frigøre henholdsvis 10,2 mio. kr. eller 19,5 mio. kr. årligt i domstolene fuldt indfaset. Såfremt grænsen for nævningesager hæves til og med 6 år – som foreslået i den alternative model – skønnes det at frigøre 13,2 mio. kr. årligt i domstolene fuldt indfaset. De økonomiske konsekvenser kan henføres til forskel i domstolenes udgifter inkl. sagsrelaterede udgifter til henholdsvis nævningesager og domsmandssager.

Det bemærkes, at der i provenuberegningen er taget højde for, at de sager, der flyttes fra nævningebehandling til domsmandsbehandling, vil være mere ressourcetunge at behandle sammenlignet med en gennemsnitlig domsmandssag.

Af tabel 4 fremgår et overblik over eksempler på kriminalitet, der kan straffes med over henholdsvis 4, 6 eller 8 års fængsel.

Tabel 4**Eksempler på kriminalitet der kan straffes med over henholdsvis 4, 6 eller 8 års fængsel**

4 år og derover, men under 6 år	- fremme af virksomheden for en terrororganisation
	- hjemmerøveri
	- besiddelse af et automatisk skydevåben på offentligt tilgængeligt sted i 2. gangstiefælde
	- uagtsomt manddrab i forbindelse med særligt hensynsløs kørsel af særdeles grov karakter
6 år	- drabsforsøg
Over 6 år, men under 8 år	- drabsforsøg under skærpende omstændigheder
8 år og derover	- terrorisme og forsøg på terrorisme
	- manddrab

Udvalget finder, at det i lyset af den kraftige stigning i antallet af nævningsager de seneste 10 år er relevant at genoverveje grænsen, da denne type sager lægger beslag på mange ressourcer hos domstolene. En væsentlig årsag til stigningen i antallet af nævningsager er straffskærpelser, som har bevirket, at der i en række sager, hvor der tidligere ville være blevet idømt mindre end 4 års fængsel, nu idømmes 4 års fængsel eller derover.

Udvalget finder, at den nærmere afgrænsning af anvendelsesområdet for nævninger overvejende er et politisk spørgsmål. Udvalget finder det samtidig naturligt, at nævningebehandling forbeholdes de alvorligere straffesager.

Udvalget bemærker, at det alt andet lige i sig selv er en retssikkerhedsmæssig garanti, at der i de alvorligere sager i byretten medvirker tre juridiske dommere frem for en eller to – også selv om stigningen i antallet af nævningsager i væsentligt omfang skyldes straffskærpelser. Heroverfor står imidlertid et betydeligt behov for at aflaste domstolene og frigøre dommertid til behandling af andre sager.

Det må i den forbindelse indgå i overvejelserne, at den alvorlige kriminalitet, der tidligere blev behandlet som nævningsager, i vidt omfang også efter en forhøjelse af nævningegrænsen vil blive behandlet som nævningsager. Desuden vil en stor del af de sager, der flyttes fra nævningebehandling til domsmandsbehandling, være sager, der også tidligere blev behandlet som domsmandssager, men som følge af straffskærpelser nu er blevet nævningsager.

Et *flertal* (Thomas Rørdam, Kristian Hertz, Anne-Mette Lyhne Jensen, Lene Steen, Jan Reckendorff, Kristoffer Krohn Nordmark Schaldemose, Anette Høyrup og Kim Haggren) anbefaler at hæve grænsen for nævningsager fra 4 til og med 6 år. Flertallet bemærker i forlængelse heraf, at da den nærmere

afgrænsning af anvendelsesområdet for nævninger overvejende er et politisk spørgsmål, vil det i sidste ende bero på en politisk afvejning, om grænsen for nævningesager skal forhøjes yderligere.

Uanset at der i spændet fra 6-8 års fængsel også ligger anden særdeles alvorlig kriminalitet, vil dette efter flertallets opfattelse ved en politisk afvejning skulle balanceres op mod, at der er sket en generel skærpelse af straffene, siden den nuværende nævningegrænse blev fastsat i 1984, herunder for bandekriminalitet, brug af skydevåben og anvendelse af strafzoner. Visse typer af kriminalitet er i øvrigt allerede undtaget fra nævningebehandling, og det kan være vanskeligt at fastholde, at der skulle være afgørende retssikkerhedsmæssige betæneligheder forbundet med at behandle en sag om drabsforsøg med en strafpåstand på 6 år som en domsmandssag, når en sag om alvorlig narkotikakriminalitet, hvor der kan blive tale om en straf på 16 års fængsel, behandles som en domsmandssag.

Endelig har flertallet lagt vægt på, at nogle sager for så vidt angår anklagemyndighedens vurdering af strafpåstanden vil befinde sig i en gråzone omkring de 6 års fængsel, og det kan medføre, at anklagemyndigheden i sådanne sager vil føle sig bundet til at rejse sagen som en nævningesag for at stille domstolene frit med hensyn til, om der skal idømmes eksempelvis 5 eller 6 års fængsel. Ved at fastsætte nævningegrænsen til og med fængsel i 6 år udvides rammerne for anklagemyndighedens skøn, og dette vil gøre det mere sandsynligt, at der opnås den tilsigtede frigørelse af ressourcer.

Et *mindretal* (Birgitte Grønberg Juul, Mette Søgaard Vammen, Christian Lundblad, Mikael Sjöberg, Nina Palesa Bonde, Nikolaj Linneballe og Kate Kengen) skal ikke udtale sig mod at hæve grænsen for nævningesager fra 4 til 6 år, sådan at sager med en strafpåstand på 6 år og derover behandles som nævningesager. Herved vil sager om meget alvorlig kriminalitet såsom forsøg på manddrab fortsat skulle behandles som nævningesager med de retssikkerhedsgarantier, der følger heraf. En yderligere forhøjelse af nævningegrænsen vil give anledning til en række overvejelser af retspolitisk karakter.

Mindretallet bemærker desuden, at en forhøjelse af nævningegrænsen – uanset om man vælger den ene eller den anden model – skal ses i sammenhæng med den udvidelse af byrettens mulighed for at behandle domsmandssager med flere dommere, som foreslås umiddelbart nedenfor.

2. En konsekvens af, at sager i intervallet fra 4 til 6 eller 8 år går fra at være nævningesager til i stedet at skulle behandles som domsmandssager, er, at

der ved byretterne deltager én og ikke tre juridiske dommere i sagens behandling. Hvis sagen forventes at være langvarig, vil retspræsidenten dog efter indstilling fra rettens formand kunne bestemme, at en supplerende juridisk dommer følger sagens hovedforhandling.⁷

En supplerende dommer deltager ikke i voteringen og afstemningen, men kan overvære disse, og den supplerende dommer vil efter nærmere aftale kunne bistå sagens dommer med faglig sparring og med at skrive udkast til retsbøger eller dom.

Udvalget bemærker, at sager i intervallet fra 4 til 6 eller 8 år indebærer alvorlig kriminalitet og ofte vil indebære en betydelig arbejdsbyrde for dommeren eller dommerne, selv om sagen ikke er af længere varighed. Der kan derfor være behov for at være mere end en enkelt dommer tilknyttet en sag, så der er både mulighed for faglig sparring og for, at dommerne kan fordele arbejds- og domsskrivningsopgaverne mellem sig.

Udvalget har på den baggrund overvejet at foreslå, at en forhøjelse af nævnegrænsen ledsages af en udvidelse af muligheden for, at retspræsidenten kan bestemme, at der i de nuværende nævningesager med en strafpåstand på 4 år eller derover, som fremover bliver domsmandssager, skal deltage en dommersuppleant, hvis sagens omfang taler for det.

I mangel heraf må man efter udvalgets opfattelse forvente, at en dommer, der er retsformand i en omfattende domsmandssag med en strafpåstand på 4 år eller derover, vil få behov for flere mellemliggende skrivedage uden retsmøder, end der er behov for i en tilsvarende nævningesag efter de gældende regler, hvor tre dommere kan dele arbejdet mellem sig.

Udvalgets dommermedlemmer har imidlertid anført, at en suppleantordning er mindre hensigtsmæssig end en ordning med to juridiske dommere, som begge deltager i voteringen og afstemningen. Disse medlemmer har påpeget, at de økonomiske konsekvenser er de samme, uanset om den ekstra dommer er suppleant eller deltagende dommer.

Domstolsstyrelsen har endvidere gennemført en høring af byretterne over de nævningesager, der blev afsluttet ved den enkelte byret i 2022. Den enkelte byret har for hver enkelt nævningesag vurderet, om det ville have været hensigtsmæssigt, at der medvirkede to dommere, hvis sagen skulle have

---

⁷ Se retsplejelovens § 12, stk. 7.

været behandlet som en domsmandssag. Det blev vurderet, at dette ville have været hensigtsmæssigt i 70 pct. af sagerne med en strafudmåling på 4-6 års fængsel (35 af 50 sager) og i 74 pct. af sagerne med en strafudmåling på 4-8 års fængsel (52 af 70 sager).

Udvalget har i lyset heraf overvejet at foreslå, at en forhøjelse af nævnegrænsen ledsages af en ordning, hvorefter retspræsidenten kan bestemme, at der i de nuværende nævningesager med en strafpåstand på 4 år og derover, som fremover bliver domsmandssager, skal medvirke to juridiske dommere, hvis sagens omfang nødvendiggør det.

Udvalget har i den forbindelse noteret sig, at lægdommerordningen i byretten altid har været udformet sådan, at der medvirker flere lægdommere end juridiske dommere. Udvalget anser dette for en mere fundamental del af den gældende lægdommerordning end f.eks. grænserne for domsmandssager og nævningesager. For at fastholde et flertal af lægdommere vil det være nødvendigt samtidig med en udvidelse med en ekstra dommer yderligere at udvide med en ekstra domsmand.

Udvalget er opmærksom på, at medvirken af en tredje domsmand som udgangspunkt medfører merudgifter. I langvarige sager ville der dog ofte være anledning til at udpege en domsmandssuppleant,⁸ sådan at det i det omfang ikke er forbundet med merudgifter, at der deltager tre domsmænd.⁹ Der vil derimod være en merudgift ved en regel om tre domsmænd, i det omfang reglen anvendes i omfattende sager, som ikke er langvarige.¹⁰

Som et samlet kompromis foreslår udvalget på den baggrund, at en forhøjelse af nævningegrænsen i givet fald ledsages af en ordning, hvorefter retspræsidenten i de nuværende nævningesager med en strafpåstand på 4 år og derover, som fremover bliver domsmandssager, efter indstilling fra retsformanden kan bestemme, at der deltager to juridiske dommere og tre domsmænd i sagens behandling og afgørelse i byretten, hvis sagens omfang nødvendiggør det.

---

⁸ Efter den gældende regel i retsplejelovens § 12, stk. 7.

⁹ I den gældende ordning efter § 12, stk. 8, om udvidet domsmandsret kan der ikke samtidig med udvidelsen til to dommere og tre domsmænd udpeges suppleanter.

¹⁰ Hvor der derfor ikke ville kunne udpeges suppleanter, jf. § 12, stk. 7.

Ved vurderingen af sagens omfang bør der ud over varigheden (antallet af retsdage) lægges vægt på antallet af tiltalte, antallet af forhold og bevisførelsens omfang, eksempelvis antallet af vidner, omfanget af skriftlige beviser og af eventuelle lyd- og billedoptagelser.

Udvalget foreslår samtidig, at den eksisterende mulighed for, at retspræsidenten i byretssager af længere varighed efter indstilling fra retsformanden kan bestemme, at der deltager suppleanter for dommeren eller dommerne og lægdommere,¹¹ suppleres af en adgang til, at retspræsidenten efter indstilling fra retsformanden kan bestemme, at der i sådanne sager deltager to dommere og tre domsmænd.

Udvalget forudsætter, at denne ordning alene anvendes i de tilfælde, hvor der i dag deltager en suppleant for dommeren og en suppleant for domsmændene, sådan at forslaget er udgiftsneutralt. Udvalget forudsætter endvidere, at der ikke kan udpeges suppleanter, når der deltager to dommere og tre domsmænd, og at sagen kan afgøres med én dommer og/eller én domsmand mindre, hvis en dommer og/eller en domsmænd får forfald, efter at sagen er gået i gang.¹²

Forslaget om at give muligheden for at udvide domsmandsretten med én dommer og én domsmand i de nuværende nævningesager, som fremover bliver domsmandssager, forventes at reducere det økonomiske potentiale, der er forbundet med at hæve grænsen for nævningebehandling, afhængigt af, hvor ofte retterne vil gøre brug af muligheden. Forslaget vil dog mindst spare én dommer og tre lægdommere i de sager, som efter en forhøjelse af nævningegrænsen går fra 3-dommerbehandling til 2-dommerbehandling.

Det vurderes, at potentialet reduceres med 2,2, 2,5 eller 4,3 mio. kr. årligt afhængigt af, om grænsen for nævningebehandling hæves til 6, til og med 6 år eller 8 år og en ekstra dommer og en ekstra domsmand tilknyttes sagen i henholdsvis 70 pct. eller 74 pct. af sagerne, der tidligere er blevet behandlet som nævningesager, *jf. tabel 6*.

3. Udvalget har overvejet et forslag om at undtage våbensager – omfattet af strafskærpselsens om våbenbesiddelse med baggrund i en verserende konflikt mellem grupper af personer – fra nævningebehandling.

---

¹¹ Retsplejelovens § 12, stk. 7.

¹² Det samme gælder i den eksisterende ordning med udvidet domsmandsret i sager om økonomisk kriminalitet, *jf. retsplejelovens § 12, stk. 8, og § 214, stk. 4.*

Der blev i 2019 afsluttet 8 relevante nævningsager ved by- og landsretterne vedrørende overtrædelse af våbenlovgivningen under særligt skærpende omstændigheder, hvor straffskærpelsen har fundet anvendelse, fordi forholdet har baggrund i verserende bandekonflikt, *jf. tabel 5*.

Tabel 5

Afsluttede nævningsager vedr. straffelovens § 192 a, hvor straffskærpelse efter § 81 a har fundet sted i perioden 2019-2021*

Antal nævningsager	2019			2020			2021		
	Byretterne	Landsretterne	I alt	Byretterne	Landsretterne	I alt	Byretterne	Landsretterne	I alt
Estimeret straffpåstand									
3-4 år	-	1	1	-	-	-	-	-	-
4-5 år	-	2	2	2	-	2	-	-	-
5-6 år	-	1	1	-	-	-	2	-	2
6-7 år	-	1	1	-	-	-	-	-	-
7-8 år	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8 år og derover	-	3	3	-	1	1	2	-	2
Andet, herunder ingen tillægsstraf	-	-	-	-	-	-	1	-	1
I alt	-	8	8	2	1	3	5	-	5

Anmærkning: Opgørelsen er korrigeret for sager vedrørende foranstaltninger og forsøg på manddrab, idet disse ikke vurderes at påvirke potentialet.

Kilde: Rigsadvokaten

Det vurderes, at en undtagelse af våbensager fra nævningebehandling vil kunne frigøre 0,3-0,4 mio. kr. årligt fuldt indfaset, hvis grænsen for nævningsager hæves til 6 eller 8 år og våbensager undtages nævningebehandling. De økonomiske konsekvenser kan henføres til forskel i domstolenes udgifter inkl. sagsrelaterede udgifter til henholdsvis nævningsager og domsmandssager.

Udvalget bemærker, at våbensager omfattet af straffskærpelsen om våbenbesiddelse med baggrund i en verserende konflikt mellem grupper af personer ikke i almindelighed – som sager om grov narkotikakriminalitet, organiseret dopingkriminalitet og hvidvask af særligt grov beskaffenhed – vil have en kompleksitet, der gør dem mindre egnede til nævningebehandling.

Det gælder også på andre områder, at straffskærpelser har bragt sager, som tidligere var domsmandssager, op over nævningegrænsen på 4 års fængsel, og som beskrevet ovenfor er det en væsentlig del af baggrunden for, at udvalget foreslår at forhøje nævningegrænsen.

Udvalget kan på den baggrund ikke pege på særlige forhold, der kan be-
grunde, at våbensager – omfattet af strafskærpsen om våbenbesiddelse
med baggrund i en verserende konflikt mellem grupper af personer – undta-
ges fra nævningebehandling og behandles som domsmandssager uanset
strafpåstanden. Hvis grænsen for nævningesager alene hæves til 6 år, vil det
være op til en politisk vurdering, om sådanne våbensager ud fra mere pro-
cesøkonomiske overvejelser bør undtages fra nævningebehandling.

4. Udvalget er opmærksom på, at der forekommer nævningesager med
mange forhold, hvoraf få forhold vedrører den alvorlige kriminalitet, som
begrunder nævningesagsbehandling, og mange forhold vedrører mindre al-
vorlig kriminalitet.

Retsplejelovens udgangspunkt er, at alle forhold mod samme tiltalte medta-
ges under én sag.¹³ Retsplejeloven blev i 2021 ændret med henblik på at
begrænse tilføjelse af yderligere forhold til en sag, der allerede er beram-
met.¹⁴ Lovændringen i 2021 berørte ikke tilfælde, hvor alle forholdene er
medtaget i det oprindelige anklageskrift.

Anklagemyndigheden kan efter en konkret vurdering undlade at medtage
mere bagatelagtige forhold, som ikke har bevismæssig betydning for hoved-
forholdene og ikke involverer førerretsfrakendelse eller andre særlige rets-
følger, og hvor en domfældelse heller ikke i øvrigt vil være af væsentlig
betydning. I givet fald kan anklagemyndigheden efter afslutningen af ho-
vedsagen meddele påtaleopgivelse eller tiltalefrafald i de ikke medtagne for-
hold.¹⁵

Udvalget finder, at det er væsentligt for en effektiv behandling af straffesa-
ger, at anklagemyndigheden anvender denne adgang, når sagens omstæn-
digheder muliggør det.

5. De økonomiske konsekvenser af tiltagene er opsummeret nedenfor, *jf.*
tabel 6.

---

¹³ Retsplejelovens § 705, stk. 1.

¹⁴ Lov nr. 1169 af 8. juni 2021.

¹⁵ Retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 3, og § 722, stk. 1, nr. 4.

Tabel 6**Potentiale ved implementering af tiltag**

<i>Mio. kr.</i>	Årligt potentiale, fuldt indfaset	Implementeringsomkostninger
I alt	8,3-15,6	-
1. Grænse for nævningsager	10,2-19,5	-
1.1 Grænse hæves til 6 år	10,2	-
1.2 Grænse hæves til og med 6 år	13,2	-
1.3 Grænse hæves til 8 år	19,5	-
2. Udgifter forbundet med mulighed for yderligere dommer og lægdommer i visse sager¹	-2,2- -4,3	-
2.1 Grænse hæves til 6 år	-2,2	-
2.2 Grænse hæves til og med 6 år	-2,5	-
2.3. Grænse hæves til 8 år	-4,3	-
3. Våbensager undtages nævningebehandling	0,3-0,4	-
3.1 Grænse hæves til 6 år	0,4	-
3.2 Grænse hæves til og med 6 år	0,4	-
3.2 Grænse hæves til 8 år	0,3	-

Anm.: Potentialeberegningerne tager udgangspunkt i relevante opgørelser for 2019, idet domstolenes aktiviteter, antal af sager mv. i 2020 og 2021 vurderes at have været påvirket covid-19. Potentialeberegningerne er forbundet med usikkerhed.

1) Potentialet er beregnet ud fra en antagelse om, at der vil være behov for en supplerende dommer følger sagen i 70 pct. og 74 af domsmandssagerne, der i dag er nævningsager, afhængigt af om nævningegrænsen hæves til 6 eller 8 år. Der er i udgiftsskønnet inkluderet udgifter til én ekstra domsmand i de respektive sager.

Kilde: Justitsministeriet på baggrund af data fra Rigsadvokaten og Domstolsstyrelsen.

Det bemærkes, at de økonomiske konsekvenser for den øvrige del af straffesagskæden, herunder eventuelle afledte effektiviseringer, vil blive kortlagt parallelt med udvalgets arbejde.